

ПАРШИНА

Олена Анатоліївна,

завідувач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, професор

ПАРШИН

Юрій Іванович,

професор кафедри
фінансово-економічної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор економічних наук, доцент

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Корупція в сучасних умовах світової глобалізації стала системним фактором, що здійснює негативний вплив на ефективне функціонування державного апарату, суспільства і окремих громадян. Боротьба з корупцією набуває суттєвого значення, оскільки це явище уповільнює економічні процеси і політичну систему будь-якої країни.

Світовий досвід свідчить, що ні одній країні не вдається повністю позбутися від корупції, але цілком можливо запровадити заходи щодо суттєвого зниження наслідків цього негативного явища. Розвиненим країнам світу вдалося знизити рівень корупції, і домогтися того, щоб це явище не стало непереборною перешкодою для модернізації країни, забезпечення сталого розвитку економіки і соціуму [1].

Аналіз світового досвіду протидії корупції може допомогти сформувати набір ефективних антикорупційних заходів, і зрозуміти, по-перше, що з корупцією можна боротися в будь-яких умовах, і по-друге що існують перевірені принципи і методи ефективної протидії корупції, а також показники, що дозволяють обґрунтувати ефективність запропонованих антикорупційних заходів.

Проаналізуємо досвід декількох країн, зокрема Грузії, Гонконгу, Китаю, Австралії та Фінляндії, в яких сформовані успішні системи протидії корупції.

Зокрема, досвід Грузії в боротьбі з корупцією в державному секторі вважається унікальним і успішним, і значна кількість його аспектів може бути адаптованою і застосованою в країнах, де існують аналогічні проблеми [2].

Звітним періодом в реформуванні структури державного управління та скорочення рівня корупції в Грузії можна вважати 2003 рік, після революції

Троянд і приходу до влади нового уряду. За основу розробки стратегічних документів і нормативно-законодавчих актів був прийнятий американський, італійський, новозеландський і британський досвід боротьби з корупцією, також були запрошені консультанти та експерти таких міжнародних організацій, як Світовий банк, МВФ і USAID.

Відмінною особливістю Грузинської антикорупційної моделі є відсутність спеціального незалежного органу по боротьбі з корупцією, як і окремого органу для розробки антикорупційної політики. Створена для координації та моніторингу антикорупційної діяльності у 2008 році Антикорупційна Рада Грузії під жодне з цих визначень не підходить. Рада не має ні власного штату, ні бюджету, а його члени можуть бути відкликаними урядом у будь-який час. Роль секретаріату Антикорупційної Ради виконує аналітичний департамент Міністерства юстиції Грузії, де працюють всього 16 чоловік, а очолює Раду – міністр юстиції.

Антикорупційна політика Грузії реалізується на основі Антикорупційної стратегії, Плану дії і Кримінального кодексу Грузії. Стратегія концентрується на шести пріоритетних сферах: ефективний і вільний від корупції державний сектор; конкурентоспроможний і вільний від корупції приватний сектор; вдосконалення системи правосуддя; вдосконалення антикорупційного законодавства; попередження корупції та вдосконалення механізму фінансування діяльності політичних партій.

Гонконг займає 17 місце з 174 країн, бал ІВК становить 74 бали зі 100 згідно з даними щорічного звіту Transparency International щодо рівня корупції [2]. У Гонконзі протягом століть хабарництво було традицією, і здавалося, що чиновників і жителів цієї держави неможливо відучити брати і давати хабарі. Але країні це вдалося зробити. Антикорупційні заходи Гонконг почав реалізовувати у 1974 році, коли корупцією було пронизано 94 % всього державного сектора, і комплекс заходів було запроваджено на три напрямки.

Перший напрямок заходів був спрямований на скасування презумпції невинуватості для чиновників. Замість нього застосовується принцип «доведи, що купив майно не на хабарі». Якщо чиновник не в змозі довести, що законним шляхом отримав кошти, які знаходяться на його закордонних рахунках або на які придбано нерухомість і дороге майно, то він буде засуджений до тюремного ув'язнення на строк до 15 років позбавлення волі.

Другий напрямок заходів був пов'язаний зі створенням у 1974 році Незалежної комісії з боротьби з корупцією (НКК), яка підпорядковується безпосередньо генерал-губернатору Гонконгу, при цьому, ні МВС, ні органи держбезпеки впливати на діяльність НКК не можуть. У співробітників НКК високі оклади, вони на 20-30 % вище, ніж у працівників силових відомств.

Ця комісія не тільки виявляє хабарників, а й займається профілактикою, тобто запобіганням хабарів у сферах, найбільш схильних до корупції, наприклад, в службах, що видають різні дозволи на ведення бізнесу або будь-яких робіт, в дорожньої поліції, в слідчих органах і судах тощо.

Третій напрямок заходів передбачає можливість людям і журналістам повідомляти про хабарників. Таким чином звичайні люди стали помічниками незалежній комісії з боротьби з корупцією. Журналістам було дозволено аналізувати справи будь-якого чиновника. Крім того, в Гонконзі перестали переслідувати тих, хто хабар дає, тобто винен завжди чиновник. І найголовніше, всі факти про затримання корупціонерів та їх арешт широко висвітлюються у ЗМІ.

Однак до найбільш успішних країн за показником ефективності боротьби з корупцією в даний час належить Китай [2]. За даними «Transparency International», відповідно до Індексу сприйняття корупції, Китай займає 100 місце з 174 країн. У Китайській Народній Республіці (КНР) індекс корупції склав 36 за шкалою від 1 до 100 (де 100 означає найменшу корумпованість).

Боротьба з корупцією в Китаї ведеться за різними напрямками. У грудні 2007 року керівництво КНР створило Державне управління з попередження (протидії) корупції (ГУПК). До функцій нового відомства, підпорядкованого держраді КНР, відносяться виявлення корупціонерів та розробка цілих комплексів антикорупційних заходів. Фактично це спеціалізована антикорупційна спецслужба з величезними повноваженнями: ГУПК може вести власні розслідування, самостійно брати під нагляд підозрюваних чиновників і проводити їх затримання. У всіх провінціях КНР створені регіональні структури ГУПК, які займаються боротьбою з корупцією на місцевому рівні.

У боротьбі з корупцією важлива роль відводиться дисциплінарним комісіям. Центральна дисциплінарна комісія (ЦДК) має порівняно невеликий штат – 800 осіб. Робота ЦДК є децентралізованою і охоплює всі державні відомства.

ЦДК працює досить жорстко, вона має право здійснювати адміністративні арешти. Комісія, після затримання підозрюваного посадовця тримає його під вартою до тих пір, поки не буде винесено вердикт: передавати справу до прокуратури чи ні. Затримана особа не може ні повідомити про це родині, ні найняти адвоката. Затримання може тривати до шести місяців. Якщо комісія приходить до обвинувального висновку, слідує оголошення про виключення винного з партії. Після цього справа передається до прокуратури.

Одним із засобів боротьби з корупцією, який на практиці підтвердив свою ефективність в Китаї, є ротація кадрів у всіх органах влади. Дана міра сприяє тому, що у чиновників немає можливості використовувати вже сформовані службові, родинні, дружні та інші зв'язки, що сприяють незаконним діям.

Відчутні результати у боротьбі з корупцією також приносить проведена соціальна політика, яка дозволила скоротити розрив між багатими і бідними частинами населення КНР.

Згідно з ранжируванням 174 країн за індексом сприйняття корупції, проведеного Transparency International у 2014 році, однією з найменш корумпованих країн даного рейтингу є Австралія, яка займає 11 місце з 80 балами [2].

В Австралії приділяється значна увага боротьбі з корупцією і профілактиці проявів даного виду злочинності. Ця країна є підписантом двох базових антикорупційних міжнародних конвенцій – Конвенція ООН проти корупції, яка вступила в дію 14 грудня 2005 року, і Конвенція ОЕСР по боротьбі з підкупом посадових осіб іноземних держав при проведенні міжнародних ділових операції, яка набула чинності 15 лютого 1999 року. Основна законодавча база антикорупційної політики Австралії закладена в Законі про велику і організовану злочинність, останні зміни в якому були внесені у 2009 році.

В Австралії немає регіональної структури або централізованої системи органів по боротьбі з корупцією. Контроль за діяльністю урядових структур здійснює австралійська громадськість через національні громадські організації (національні комісії).

Будь-який громадянин має право подати до такої комісії скаргу або повідомити про корупційний дії, скоєному державними посадовими особами. Комісія аналізує всі отримані скарги, може передати справу на розгляд в організацію, на яку подано скаргу, провести власне розслідування або вжити заходів щодо запобігання подальшим проявам корупції та проведення відповідного навчання.

В Австралії створено сильні та ефективні інститути по боротьбі з корупцією, а якісне надання державних послуг є пріоритетом. Австралія вважається країною з найменшим рівнем корупції та високим авторитетом державної служби. Державний службовець отримує гідну заробітну плату, що є дієвим антикорупційним заходом. Разом з тим керівництво Австралії виділяє великі кошти на створення потужних антикорупційних структур, які за підтримки урядів розробляють ефективні антикорупційні стратегії, програми, проводяться детальні соціальні дослідження корупційних порушень.

Також дуже ефективним методом запобігання корупції є подальший розвиток електронного уряду.

Кілька років поспіль за даними Transparency International Фінляндія посідає третю позицію рейтингу індексу сприйняття корупції (89 балів зі 100) як країна з найменшим рівнем корупції [2].

Принципи правильного управління, етичні норми і рекомендації прописані в багатьох нормативних актах Фінляндії, починаючи з Конституції, і є суттєвою, невід'ємною частиною керівництва державою. Це одночасно і правова база превенції корупції.

Однак, незважаючи на репутацію і високу оцінку Transparency International, випадки корупції трапляються і в Фінляндії. Відомі факти, які засвідчують періодичність доходження до суду справ про отримання хабара тією або іншою посадовою особою або про зловживання службовим становищем або про надання хабара представником тієї чи іншої компанії з метою забезпечення отримання контракту тощо.

Аналіз проведених досліджень свідчить, що універсальних методів протидії корупції на цей час не існує. Кожна країна світу, враховуючи власні

внутрішні реалії, повинна обирати власну стратегію і формувати комплексну систему антикорупційних заходів.

Бібліографічні посилання:

1. Стерхов А.П. Противодействие мошенничеству и коррупции – важнейший элемент обеспечения безопасности бизнеса. *Вестник Иркутского государственного технического университета*. 2014. № 3.

2. Сборник материалов по исследованию зарубежного опыта противодействия коррупции. *Академия государственного управления при Президенте Республики Казахстан*, 2015. 45 с.

СОБАКАРЬ

Андрій Олексійович,

завідувач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ
ЗАСОБІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ:
ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПОЗИЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Протидія корупції є одним із ключових чинників у забезпеченні економічного розвитку і довіри громадян до публічної влади. Протягом останнього десятиліття при характеристиці політичної, економічної та соціальної ситуації в Україні відзначаються значне збільшення поширення корупції і посилення її впливу на основні сфери держави і суспільства. Не отримуючи гідної протидії, вона прагне перетворитися на самостійний і вельми впливовий соціальний фактор, дестабілізує увесь спектр політичних, економічних, соціальних та культурних традицій. Крім того, корупція негативно впливає на міжнародний авторитет України, яка сьогодні вважається глибоко корумпованою державою.

Одним з ключових питань реформування національної системи органів охорони правопорядку є приведення роботи її структурних підрозділів до щоденного дотримання принципів законності, дисципліни, верховенства права, невідворотності відповідальності за вчинення корупційних правопорушень тощо. З цього приводу доцільним стає використання досвіду інших країн, який дасть можливість розширення сукупності наявних уявлень про шляхи вдосконалення антикорупційних засобів в діяльності правоохоронних структур України, дозволить знаходити найбільш конструктивні рішення.

Основний акцент у формуванні системи антикорупційних засобів в дія-